

An aerial night photograph of a city, likely New York City, showing a wide river (the Hudson River) flowing through the urban landscape. Several bridges are visible, including the George Washington Bridge and the Lincoln Tunnel. The city lights are illuminated, creating a dense pattern of yellow and white lights against the dark sky. The text is overlaid on the left side of the image.

Prostorna mobilnost Strukture stanovništva Standard i populaciona politika

SADRŽAJ

- 01** Prostorna mobilnost
- 02** Strukture stanovništva
- 03** Kulturni i životni standard
- 04** Populaciona politika

Šta je migracija?

Svaka promena mesta stanovanja — stalna ili privremena, blizu ili daleko, unutar ili preko granice.

Imigracija

doseljavanje

Emigracija

iseljavanje

MIGRACIONI SALDO

$$s = (I - E) / P \times 1.000$$

I imigracija · E emigracija · P broj stanovnika

Pozitivan saldo

Više doseljenih nego iseljenih.
Tipično za razvijene zemlje od 1960-ih.

Negativan saldo

Više iseljenih nego doseljenih.
Često Azija, konflikti, siromaštvo.

Imigracione zemlje

Australija, Kanada, NZ, SAD.
Nemačka: +2,7 mil. (2015–2020).

Ko prima, a ko gubi stanovništvo?

Najviši saldo %

Bahrein 31,1
Maldivi 22,8
Oman 16,6
Luksemburg 16,3
Katar 14,7

Najniži saldo %

Sirija -24,4
Venecuela -22,3
Južni Sudan -13,8
Litvanija -11,8
Eritreja -9,3

Šta potiskuje, a šta privlači?

Ekonomski

Bolji život
Nezaposlenost
Siromaštvo

Indija –2,7 mil.
Bangladeš –1,8 mil.
Kina –1,7 mil.

Neekonomski

Rat i režim
Verska netrpeljivost
Nepogode
Porodica

Venecuela –3,3 mil.
Sirija –2,1 mil.

Selo–grad je najčešća unutrašnja migracija

Udaljenost

unutrašnje / spoljne
lokalne · regionalne
kontinentalne

Trajanje

dnevne · nedeljne
sezonske · privremene
trajne

Volja

dobrovoljne
prisilne
egzodus

Odliv mozgova

Odlasak stručnjaka je gubitak ljudskog kapitala za nerazvijene, a ekstraprofit za razvijene — jer nisu platili njihovo obrazovanje.

Doseljavanje mladih

povoljnija starosna struktura

Iseljavanje mladih

pad broja i priraštaja

Kako delimo sastav stanovništva?

Biološke

polna · starosna

Društveno-ekonomske

obrazovna · ekonomska
rasna · etnička · jezička · verska

POLNA STRUKTURA

102 : 100

u svetu: neznatno više muškaraca.

Rađa se 5–6% više muške dece, ali žene žive duže.

Katar **302 : 100**

UAE **224 : 100**

I. Evropa **86 : 100**

Afrika je najmlađa, Evropa najstarija

Afrika

40%

mlađi od 15

Evropa

26%

stariji od 60

Svet

25%

mlađi od 15

Svet

14%

stariji od 60

mlado 0–14 · zrelo 15–59 · staro 60+

STARENJE

Svet postaje stariji

1950. **8%** stanovništva 60+

2020. **14%** stanovništva 60+

2050. **22%** očekivano 60+

Japan 48,4 god. · Niger 15,2 god.

Dva lica svetske populacije

Japan

Staro stanovništvo · suženo dno
Nizak natalitet · dug životni vek

Angola

Mlado stanovništvo · široko dno
Visok natalitet · kraći životni vek

Tri rase · oko 2.000 naroda

≈ 50%

evropeidna

≈ 40%

mongoloidna

≈ 12%

negroidna

Mulati · mestici · zambosi · 200 naroda čini 95% sveta

JEZICI

Više od 100 jezičkih porodica

Svaki drugi čovek govori indoevropski jezik.
Svaki peti — kinesko-tibetanski.

Svetski jezici:
engleski · francuski
nemački · španski

Sve velike religije nastale su u Aziji

2,3 mlrd

hrišćanstvo

≈ 30%

1,8 mlrd

islam

≈ 23%

1,1 mlrd

hinduizam

≈ 15%

540 mil.

budizam

≈ 7%

Tri sektora kažu koliko je država razvijena

Primarni

poljoprivreda — nerazvijene

Sekundarni

industrija

Tercijarni

usluge — razvijene

PISMENOST

86,3%

odraslih u svetu je pismeno.
 $\frac{2}{3}$ od 780 miliona nepismenih su žene.

Razvijene 99,2%

Niger 19%

Severna Koreja 100%

Strukture stanovništva

- 1 Šta pokazuje polna struktura?
- 2 Kako izgleda piramida mladog stanovništva?
- 3 Zašto je Evropa starija od Afrike?
- 4 Koje su najveće jezičke porodice?
- 5 Koja su glavna obrazovna obeležja stanovništva?

Od gline do štampe

Klinasto pismo · 3500. pre n. e.

Hijeroglifi · Egipat

Feničani · fonetsko pismo

Latinica i ćirilica danas

BDP meri proizvodnju. HDI meri život.

BDP

Vrednost dobara i usluga.
Ne vidi raspodelu dohotka.
Norveška : DR Kongo $\approx 100 : 1$

HDI

Zdravlje + obrazovanje + prihod.
Najviši: Norveška, Švajcarska,
Australija.
Najniži: Niger, CAR, Južni Sudan.

Država utiče na rađanje, migracije i raspored ljudi

Prosta zamena generacija:
2,1 deteta po ženi.

Mere moraju biti sistemske,
ne jednokratne.

Rađanje ispod nivoa zamene generacija

1,46

fertilitet 2015–2020. · Evropa 1,61

28,4

starost majke 2019. · 1991: 25,9

Mere: roditeljski dodatak · subvencionisani krediti · vrtići · usklađivanje rada i roditeljstva

Četiri poruke i četiri pitanja

Migracije menjaju broj i starost stanovništva.
Strukture objašnjavaju razlike među prostorima.
Znanje, BDP i HDI mere kvalitet života.
Srbija ima fertilitet 1,46 — ispod nivoa 2,1.

- 1 Šta je populaciona politika?
- 2 Koja je ključna demografska crta Srbije?
- 3 Navedi tri mere populacione politike.
- 4 Kako lokalna samouprava može da pomogne roditeljstvu?